

نگاهی به جمعیت؛

فرصت ها و تهدیدها؛ افزایش یا کاهش آن

محمد مهدی رضایی

سرشناسه	:	رضایی، محمد مهدی -
عنوان و نام پدیدآور	:	نگاهی به جمعیت؛ فرصت ها و تهدیدها، افزایش یا کاهش آن / محمد مهدی رضایی
مشخصات نشر	:	نشر کیسان / ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	:	۱۱۷ ص
شابک	:	۹-۱۸-۷۴۸۱-۶۰۰-۹۷۸-۹۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	جمعیت
موضوع	:	جمعیت - ازدیاد
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۳ ن ۶۸ / ر ۶ / HD ۸۷۱
رده بندی دیویی	:	۶/۳۰۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۵۸۹۶۴۰

نام اثر	:	نگاهی به جمعیت، فرصت ها و تهدیدها، افزایش یا کاهش آن
نام مؤلف	:	محمد مهدی رضایی
گرافیکست	:	صدیقه فلیان
ناشر	:	کیسان
قطع	:	رقعی
چاپ	:	پیشگام
نوبت چاپ	:	اول / ۱۳۹۳
شمارگان	:	۱۰۰ نسخه
قیمت	:	۹۰۰۰ تومان
شابک	:	ISBN: 978-600-7481-18-9

فهرست مطالب

۱	 مقدمه
۳	 فصل اول: جمعیت
۴	 جمعیت
۵	 جمعیت‌شناسی
۶	 مهمترین عوامل موثر بر جمعیت
۸	 دوره زندگی مشترک
۸	 همگانی بودن ازدواج
۸	 ازدواج زودهنگام
۸	 سطح سواد
۹	 سنت‌های اجتماعی
۹	 اعتقادات مذهبی
۱۴	 نظریه های جمعیت
۱۴	 طرفداران افزایش جمعیت
۱۷	 مخالفان افزایش جمعیت
۱۹	 طرفداران ثبات جمعیت
۱۹	 طرفداران حد متناسب جمعیت
۲۳	 سیاست های کنترل جمعیت
۲۸	 عوامل موثر بر سیاست های کنترل جمعیت
۳۴	 چیمستی و چرایی سیاست های کنترل جمعیت
۳۵	 عوامل موثر بر کاهش یا افزایش جمعیت
۴۷	 افزایش جمعیت؛ فرصت یا تهدید
۵۱	 نظم نوین جهانی و کنترل جمعیت جهان
۶۱	 فصل دوم: جمعیت و توسعه پایدار

۶۳	جمعیت و توسعه یافتگی
۶۴	ویژگی های توسعه
۶۶	انواع توسعه
۶۶	شاخص های توسعه یافتگی
۶۷	جمعیت و توسعه
۶۹	تئوری انتقال جمعیت
۷۱	مراحل انتقال جمعیت
۷۱	چرخه جمعیت شناسی
۷۲	جمعیت، توسعه پایدار و نیازهای مرتبط با آن
۷۴	مشکلات ناشی از افزایش جمعیت
۷۴	مشکلات مربوط به آب
۷۵	مشکلات تغذیه ای
۷۶	مشکلات اقتصادی
۷۶	مشکلات آموزشی
۷۷	مشکلات اجتماعی
۷۷	مشکلات بهداشتی
۷۸	مشکلات مسکن
۷۸	مشکلات اشتغال
۷۹	مشکلات مربوط به منابع طبیعی
۷۹	مشکلات مربوط به محیط زیست
۸۱	فصل سوم: سیاست های جمعیتی
۸۲	سیاست های جمعیتی
۸۶	انواع سیاست های جمعیتی
۸۶	اهداف سیاست های جمعیتی

۸۶	کنترل نرخ رشد جمعیت
۸۷	حمایت از کودکان
۸۷	حمایت از سالخوردگان
۸۷	نظارت بر مهاجرت
۸۷	مهاجرت داخلی
۸۸	مهاجرت خارجی
۸۹	تغییر نرخ رشد جمعیت
۹۱	انواع سیاست های جمعیتی
۹۲	سیاست های جمعیت ایران
۹۴	جمعیت در برنامه اول توسعه (۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲)
۹۵	جمعیت در برنامه دوم توسعه (۱۳۷۲ تا ۱۳۷۸)
۹۷	جمعیت در برنامه سوم توسعه (۱۳۷۹ تا ۱۳۸۳)
۹۷	جمعیت در برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸)
۹۸	انفجار جمعیت؛ فقر یا توسعه یافتگی
۱۰۰	سابقه مطالعات و بررسی های جمعیتی
۱۰۴	نظریه هایی در مورد پیامدهای رشد جمعیت
۱۰۶	نظریه انتقال جمعیت شناسی
۱۰۹	انتقال جمعیتی
۱۱۲	نتیجه گیری
۱۱۵	منابع و مأخذ

مقدمه

از دیرباز بررسی نقش جمعیت و اثرات آن بر اقتصاد جوامع مختلف مورد توجه اندیشمندان بوده است. بر همین اساس نظریات مختلفی ارائه شده که معروف‌ترین آن نظریه جمعیتی مالتوس است. نظریه جمعیتی مالتوس که دارای نگرشی بدبینانه نسبت به جمعیت است، هر چند در فضایی متفاوت از ویژگی‌های اقتصاد نوین ارائه شد، اما هنوز بر دیدگاه اکثر اقتصاددانان در مورد بحث جمعیت سایه افکنده است. جالب اینجاست که حتی با اینکه مالتوس بعدها بسیاری از عقاید خود را از اصلاح و یا تعدیل کرد، هنوز اکثر اقتصاددانان بر نظریات ابتدایی او تأکید می‌ورزند. برخی نظریه پردازان دید بسیار منفی به اثرات افزایش جمعیت داشتند ولی آنها نیز سرانجام مجبور به تغییر موضع خود شدند. همچنین در این مبحث به بررسی شواهد تجربی و نظریات جدید ارائه شده در زمینه جمعیت که علی‌رغم نگرش بدبینانه حاکم، بر اثرات مثبت رشد جمعیت تأکید دارد می‌پردازد. آنچه در این کتاب نتیجه گرفته شده، در واقع رد افکاری است که بسیاری از مشکلات اقتصادی جوامع را به رشد جمعیت نسبت داده و سعی کرده اند آنها را به مسائلی دیگر از قبیل ضعف مدیریت و برنامه‌ریزی، قوانین و نهادهای سیستم اقتصادی حاکم بر کشورها، رفتار انسان‌ها، اتلاف منابع طبیعی و... نسبت دهند.